

DESPRE DREPTURI ȘI PROTEJAREA LOR PRIN LEGE

Motto: Cu cât suntem mai liberi, cu atât vrem să fim mai liberi! (GOETHE, DICTH.12)

Autor: Av. SORIN ARDELEAN

Într-un sistem axiologic, cuvântul „libertate” nu este doar o noțiune abstractă.

De altfel, sensul acestei categorii logico-filosofice derivă din necesitatea de exprimare a omului în general, fiind una din valorile fundamentale ale omenirii, care se regăsește în conștiința individuală, alături de alte noțiuni filosofice, cum ar fi viața, sănătatea, dreptatea, etc.

În peisajul istoric, de-a lungul mileniilor, noțiunea de libertate a fost definită într-o paletă largă, de la un sens abstract la unul concret – filosofii, literați și oameni politici, încercând să

dea o serie de semnificații cuvântului.

„Caracteristica libertății este dreptul de a vorbi deschis, însă e greu de cunoscut momentul oportun” - enunța Democrit (la Stobaeus Flor.13,40).

Tot în clasicismul lumii antice, nu putea fi o nenorocire mai mare pentru oamenii liberi decât pierderea libertății cuvântului.¹

Dincolo de polisemia acestei noțiuni, sensul juridic al acestuia se regăsește într-o serie de tratate internaționale, norme constituționale și legi, care urmăresc să reglementeze această libertate, în

multiplele ei forme de manifestare umană.

Ca o particularitate aparte, întâlnim și forma *libertății de exprimare* a cărei valență principală o reprezintă exprimarea cuvintelor.

Sorgintea religioasă a expresiei este Biblia, unde această sintagma își are izvorul.

Libertatea de exprimare s-ar traduce prin CUVÂNT (care este o formă de manifestare a conștiinței umane) iar acest cuvânt, potrivit scripturii a fost la Dumnezeu („la început a fost Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu, iar Dumnezeu era Cuvântul”)².

Cu această expresie sacrosantă încep toate ritualurile masonice.

Revenind la sensul juridic al expresiei *libertatea de exprimare*, o regăsim reglementată la art. 30 din Constituția României (publicată în Monitorul Oficial nr. 233 din 21.11.1991, revizuită prin Legea nr. 429/2003).

În mod logic, acest text de lege urmează reglementării libertății conștiinței (art. 29).

Desigur că sintagma „libertatea de exprimare” e definită de alin. 1 al art. 30, sub toate aspectele: libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public. Legiuitorul garantează inviolabilitatea acestora.

De asemenea, cenzura este interzisă.

Există totuși limite ale acestei libertăți de exprimare. Astfel, prin lege se poate impune mijloacelor de comunicare mass media obligația de a face publică sursa finanțării (art. 30, alin. 5).

De asemenea, libertatea de exprimare, nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine (art. 30, alin 6).

O altă limitare a libertății de exprimare se referă la interdicția defăimării țării, națiunii, indemnului la război, la ură națională, de clasă socială sau religioasă, la separatism social, etc. (art. 30, alin.7).

În finalul articolului 30, la alin. 8, se prevăd sancțiuni generice (delictual-civile), cu privire la responsabilitatea pentru creația intelectuală, în mai multe domenii literar-artistice și ale presei audio-vizuale.

Toate aceste limitări se regăsesc într-o serie de acte normative pe care le vom enumera succint: *Codul de Procedură Civilă, Codul Penal, Legea nr. 504/2002, republicată, privind Audiovizualul, Legea nr. 8/1996, republicată, privind Drepturile de Autor și drepturile conexe, Legea nr. 51/1995 privind profesia de avocat, etc.*

Nu ne vom opri la toate aceste reglementări, întrucât o abordare exhaustivă presupune o analiză amplă a fiecărui text de lege, a motivelor care au stat la baza reglementărilor, a consecințelor pe care le produc aceste reglementări, eventual la jurisprudența creată în această materie.

În mod strict, libertatea de exprimare a avocatului este reglementată atât de *Legea nr. 51/1995*, republicată, privind profesia de avocat,

cât și de *Codul de Procedură Civilă, Codul Penal și Codul de Procedură Penală*.

Astfel, *Codul de Procedură Civilă* configurează libertatea de exprimare a avocatului în formele de manifestare ale prezentării părților în judecată, a reprezentării judiciare în general, și a obligațiilor ce decurg din aceste texte de lege care reglementează reprezentarea (art. 80, art. 83-89, art. 366- 387).

Apreciem că această reprezentare judiciară, administrarea probelor, este o formă a libertății de exprimare a avocatului pe parcursul unui proces civil.

În cadrul procesului penal, libertatea de exprimare a avocatului se manifestă sub forma unor drepturi și interdicții, după cum urmează: dreptul de a consulta dosarul (art. 94), dreptul de a acorda asistență juridică suspectului sau inculpatului (art. 89, 90), dreptul de a asista partea vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente (art. 93), iar sancțiunile se regăsesc la art. 88 care prevede incompatibilități și reprezentarea unor părți cu interese contrare.

Deci libertatea de exprimare a avocatului care izvorăște din textul constituțional prevăzut de art. 30 se configurează în dreptul comun sub forma unor

drepturi, libertăți dar și interdicții.

Așadar, interferențele libertății de exprimare a avocatului cu secretul profesional are caracter dialectic și aparent contradictoriu. În realitate, sistemul de norme care reglementează aceste contradicții, libertatea de exprimare a avocatului nu are un caracter absolut fiind limitat de sancțiunile care reglementează secretul profesional. Astfel, libertatea de exprimare a avocatului, potrivit reglementărilor legale, *Legea nr 51/1995*, republicată, la art. 8-9 se arată că secretul profesional are o natură publică, iar obligația de a păstra secretul profesional este absolută și limitată în timp, așa că avocatul nu poate fi obligat să divulge secretul profesional nici chiar de către clientul său sau altă autoritate sau persoană.

Sancțiunea nerespectării acestei obligații este prevăzută de art. 227 din *Codul Penal* care incriminează divulgarea secretului profesional, definită ca fiind furnizarea fără drept a unor date și informații privind viața privată a unei persoane, având drept consecință producerea unui prejudiciu acelei persoane, de către cel care a luat cunoștință despre aceasta, în virtutea profesiei și care avea obligația păstrării confidențialității a acestor date.

Art. 8 din *Statutul profesiei de avocat* arată că secretul profesional este de ordine publică, iar avocatul este dator să păstreze acest secret cu privire la orice aspect al cauzei. Excepția prevăzută de lege este doar în cazurile în care avocatul este urmărit penal (dar și atunci în legătură cu relația profesională avută cu clientul său), disciplinar, sau când există o contestație în privința onorariilor.

În aceste circumstanțe, divulgarea secretului profesional se face exclusiv pentru necesități, strict în apărarea sa.

Privind comparativ art. 8 alin. 5 din *Statutul profesiei de avocat* în raport cu art. 227 din *Codul Penal*, se poate observa că legiuitorul a stabilit să definească în mod diferit nerespectarea secretului profesional în sensul că în *Statut* această constituie o abatere disciplinară gravă iar în *Codul Penal*, reprezintă o infracțiune, care se pune în mișcare la plângerea prealabilă a părții vătămate, respectiv a clientului.

Considerăm că neexistând încă o practică judiciară unitară, predictibilă și constantă, nici doctrina în această materie nu este prea bine definită în sensul interpretării silogistice a secretului profesional în raport cu libertatea de exprimare a avocatului.